

Το δίκτυο Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

περιβάλλον

Περιεχόμενα

Η περιοχή της Μεσογείου, λίκνο της Ευρώπης	σ. 3
Είδη του δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου	σ. 5
Χάρτης τοποθεσιών του δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου	σ. 6
Τύποι ενδιαπημάτων του δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου	σ. 8
Ζητήματα διαχείρισης στην περιοχή της Μεσογείου ...	σ. 10

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος

Συντάκτης: Kerstin Sundseth, Ecosystems Ltd, Βρυξέλλες
Αρχισυντάκτης: Susanne Wegefeldt, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φύση και Βιοποικιλότητα, Μονάδα B2, 1049 Βρυξέλλες, Βέλγιο
Ευχαριστίες: Ευχαριστούμε το Ευρωπαϊκό Θεματικό Κέντρο για τη Βιολογική Ποικιλότητα και το Καθολικό Πανεπιστήμιο της Λουβαίν, τμήμα εδαφικών εφαρμογών (SADL), για την παροχή δεδομένων για τους πίνακες και τους χάρτες.
Γραφιστικός σχεδιασμός: NatureBureau International
Φωτογραφίες: Εξώφυλλο: ΚΥΡΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Κάπρι, Ιταλία· Giorgio Amboldi· ΕΝΘΕΤΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΠΑΝΩ ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΑΤΩ: Kerstin Sundseth, Lubomir Hlasek, APCOR, Oikos Ltd
Οπισθόφυλλο: Σαρδηνία, Kerstin Sundseth

Πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο Natura 2000 είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση:
<http://ec.europa.eu/environment/nature>

Η Άμεση Ευρώπη είναι μια υπηρεσία η οποία παρέχει απαντήσεις στις ερωτήσεις σας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Καλέστε ατελώς τον αριθμό (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(* Ορισμένοι φορείς κινητής τηλεφωνίας δεν παρέχουν πρόσβαση σε αριθμούς 00 800 ή χρεώνουν τις κλήσεις αυτές.

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται στο διαδίκτυο στη διεύθυνση:
<http://ec.europa.eu>.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010

2010 — 12 σ. — 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-79-14715-9
doi:10.2779/16011

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής. Οι φωτογραφίες διέπονται από τους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν χωρίς την προηγούμενη έγγραφη άδεια των φωτογράφων.

Printed in Belgium

Τυπωμένο σε ανακυκλωμένο χαρτί στο οποίο έχει απονεμηθεί το οικολογικό σήμα της ΕΕ για χαρτί για γραφικές χρήσεις (<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>)

Sierra de Grazalema, Ισπανία. Φωτογραφία © Klein-Hubert/BIOS/4nature

Η περιοχή της Μεσογείου, λίκνο της Ευρώπης

Η λεκάνη της Μεσογείου εκτείνεται σε απόσταση περίπου 3 800 χλμ. από τα δυτικά προς τα ανατολικά, από το άκρο της Πορτογαλίας έως τις ακτές του Λιβάνου, και σε απόσταση περίπου 1 000 χλμ. από τα βόρεια προς τα νότια, από την Ιταλία έως το Μαρόκο και τη Λιβύη. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η περιοχή της Μεσογείου περιλαμβάνει επτά κράτη μέλη, είτε μερικώς (Γαλλία, Πορτογαλία, Ιταλία, Ισπανία) είτε πλήρως (Ελλάδα, Μάλτα, Κύπρος).

Το κλίμα χαρακτηρίζεται από ζεστά ξηρά καλοκαίρια και υγρούς ήπιους χειμώνες, αλλά φημίζεται επίσης για τις ξαφνικές αλλαγές του από τις καταρακτώδεις βροχές ή τους πολύ ισχυρούς ανέμους (π.χ. σιρόκος, τραμουντάνα) που εκδηλώνονται σε διάφορες εποχές του χρόνου. Αυτές οι κλιματικές συνθήκες ασκούν βαθιά επίδραση στη βλάστηση και στην άγρια ζωή στην περιοχή.

Ανάλογη είναι και η επίδραση της πολύμορφης και γεμάτης αντιθέσεις τοπογραφίας· η περιοχή της Μεσογείου προσφέρει ένα τοπίο με συνεχείς εναλλαγές, με ψηλά όρη, βραχώδεις ακτές, αδιαπέραστες λόχμες, ημιάγονες στέπες, παράκτιους υγρότοπους, αμμώδεις παραλίες και μυριάδες νησιά, με διάφορα σχήματα και μεγέθη, διάσπαρτα στη διαυγή γαλάζια θάλασσα.

Σε αντίθεση προς τις συνήθεις εικόνες «ήλιου, θάλασσας και άμμου» που περιέχονται στα περισσότερα τουριστικά φυλλάδια, η Μεσόγειος είναι στην πραγματικότητα λοφώδης. Τα βουνά είναι πάντοτε παρόντα, ακόμη και στα νησιά.

Έχοντας αποφύγει τις συνέπειες της τελευταίας εποχής των παγετώνων, όλες αυτές οι περιοχές φιλοξενούν τα δικά τους ιδιαίτερα είδη άγριας ζωής και ενδιαιτήματα.

Ως εκ τούτου, η Μεσόγειος δεν διαθέτει μόνον πολύ πλούσια βιοποικιλότητα, αλλά και μεγάλο αριθμό ειδών τα οποία υπάρχουν μόνο εδώ και πουθενά αλλού στον κόσμο. Το ποσοστό ενδημικότητας είναι εξαιρετικά υψηλό τόσο στην ξηρά όσο και στη θάλασσα. Από τα 25 000 καλλωπιστικά φυτά που έχουν εντοπισθεί έως τώρα —τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου το 10 % όλων των γνωστών φυτών του πλανήτη—, περισσότερα από τα μισά είναι ενδημικά της περιοχής. Επομένως, δικαίως η Μεσόγειος θεωρείται ένα από τα πιο ενδιαφέροντα σημεία στον κόσμο από πλευράς βιοποικιλότητας.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η εξαιρετικά μακροχρόνια σχέση της με τον άνθρωπο, η οποία άφησε τα σημάδια της σε μεγάλο μέρος του τοπίου. Η πανταχού παρούσα λόχμη της Μεσογείου, με την αφθονία λουλουδιών και αρωματικών φυτών, για παράδειγμα, είναι άμεσο αποτέλεσμα αιώνων ανθρωπογενών διεργασιών όπως είναι οι δασικές πυρκαγιές, η αποψίλωση, η βόσκηση ζώων και οι καλλιέργειες.

Επειδή η ανθρώπινη παρέμβαση έχει πολύ τοπικό χαρακτήρα, η λόχμη της Μεσογείου εξελίχθηκε σε ένα πολύπλοκο και δαιδαλώδες κινητό σύμπλεγμα ενδιαιτημάτων, το οποίο διαγράφει έναν τακτικό κύκλο εκφυλισμού και ανάπλασης. Η πολυπλοκότητα αυτής της δομής της βλάστησης εξηγεί επίσης γιατί οι περιοχές αυτές διαθέτουν τόσο πλούσια άγρια ζωή, και ιδίως φυτά και έντομα.

Παρότι η λόχμη της Μεσογείου είναι συνώνυμη της περιοχής, δεν είναι σε καμία περίπτωση το μόνο εν προκειμένω πλούσιο σε είδη ενδιαιτήματα. Σε πολλές περιοχές κυριαρχούν ακόμη μεγάλες εκτάσεις φυσικών, ουσιαστικά παρθένων δασών, τα οποία παραμένουν σχεδόν ανέπαφα από τον άνθρωπο. Σε αντίθεση με τα περισσότερα δάση της Κεντρικής και της Βόρειας Ευρώπης, στα οποία κυριαρχούν περίπου 12 είδη δένδρων, τα δάση της Μεσογείου εμφανίζουν πολύ μεγαλύτερη ποικιλότητα και φιλοξενούν έως 100 διαφορετικά είδη δένδρων.

Άλλες περιοχές της Μεσογείου είναι υπερβολικά ξηρές για την ανάπτυξη δένδρων ή πυκνής βλάστησης και καλύπτονται, αντίθετα, από εκτενείς λειμώνες. Εκ πρώτης όψεως, αυτές οι ημιάγονες στεπικές περιοχές μπορεί να φαίνονται έρημες και χωρίς ζωή, αλλά η προσεκτικότερη παρατήρηση αναδεικνύει μια εξίσου πλούσια άγρια ζωή. Οι περιοχές αυτές είναι ιδανικές για τον αγριόγαλο *Ovis tarda*, τη χαμωτίδα *Tetrax tetrax* και για ένα μεγάλο φάσμα πτηνών που κατασκευάζουν τις φωλιές τους στο έδαφος, όπως η σουβλοπεριστερόκοτα *Pterocles alchata*.

Σε άλλες περιοχές, το νερό υπάρχει σε μεγαλύτερη αφθονία, αλλά εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα πολύτιμο. Υγρότοποι που ποικίλλουν από μικρές παράκτιες λιμνοθάλασσες έως μεγάλα δέλτα εμφανίζονται κάθε τόσο κατά μήκος της εκτεταμένης ακτογραμμής. Παρότι πολλοί έχουν καταστραφεί ή αποστραγγισθεί, αυτοί που απομένουν φιλοξενούν εκατοντάδες είδη ενδημικών ιχθύων, αμφιβίων και εντόμων, τα οποία με τη σειρά τους προσελκύουν τεράστια σμήνη καλοβατικών πτηνών και παπιών, ιδίως κατά την εποχή της μετανάστευσης.

Εκτιμάται ότι έως 2 εκατομμύρια πτηνά μεταναστεύουν στην περιοχή της Μεσογείου, ή μέσω αυτής, κάθε χρόνο. Ορισμένα κάνουν απλώς στάση για μερικές ημέρες ή εβδομάδες, προκειμένου να ανακτήσουν δυνάμεις για το μακρύ ταξίδι τους πέρα από τη Σαχάρα, άλλα έρχονται στην περιοχή για να περάσουν τον χειμώνα και να ξεφύγουν από το κρύο του Βορρά.

Όσο για τη Μεσόγειο θάλασσα, τα διαυγή γαλάζια νερά της είναι γνωστά σε ολόκληρο τον κόσμο. Παρότι δεν πρόκειται για ιδιαίτερα παραγωγική θάλασσα, φιλοξενεί εντυπωσιακή ποικιλία θαλάσσιων οργανισμών, πολλοί εκ των οποίων είναι ενδημικοί. Εκτιμάται ότι η Μεσόγειος περιέχει 8–9 % των θαλάσσιων οργανισμών όλου του κόσμου. Πολλοί από τους λιγότερο γνωστούς σπόγγους, τις φούσκες, τα μαλακόστρακα κ.λπ. βρίσκονται κρυμμένοι στα θαλάσσια λιβάδια ποσειδωνίας που αναπτύσσονται στα ρηχά παράκτια ύδατα.

Ωστόσο, η περιοχή της Μεσογείου υφίσταται τεράστιες ανθρωπογενείς πιέσεις. Πράγματι, είναι ο υπ' αριθμόν 1 τουριστικός προορισμός στον κόσμο. Ως εκ τούτου, μεγάλο μέρος της ακτής της Μεσογείου έχει ταφεί κάτω από το μπετόν και επικρέμαται σε μόνιμη βάση η απειλή δασικών πυρκαγιών και χρόνιων ελλείψεων ύδατος. Στην ενδοχώρα, πολλά από τα αρχαία ποιμενικά συστήματα εγκαταλείπονται, επειδή δεν είναι πλέον οικονομικά βιώσιμα.

Περιοχή	Χώρες	% της επικράτειας της ΕΕ
Ατλαντικός	Βέλγιο, Γερμανία, Δανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο	18,4
Βόρεια	Εσθονία, Φινλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Σουηδία	18,8
Ηπειρωτική	Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Δανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Πολωνία, Ρουμανία, Σουηδία, Σλοβενία	29,3
Αλπική	Αυστρία, Βουλγαρία, Γερμανία, Ισπανία, Φινλανδία, Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία, Ρουμανία, Σουηδία, Σλοβενία, Σλοβακία	8,6
Παννονική	Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Σλοβακία	3,0
Στεπική	Ρουμανία	0,9
Μαύρη Θάλασσα	Βουλγαρία, Ρουμανία	0,3
Μεσόγειος	Κύπρος, Ισπανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Μάλτα, Πορτογαλία	20,6
Νήσοι των Μακάρων	Ισπανία, Πορτογαλία	0,2

Πηγή: Ευρωπαϊκό Θεματικό Κέντρο για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος), <http://biodiversity.eionet.europa.eu>, Οκτώβριος 2008.

Είδη του δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου

Τα μισά σχεδόν φυτά και ζώα που απαριθμούνται στην οδηγία για τους οικοτόπους βρίσκονται στην περιοχή της Μεσογείου. Ο μεγάλος αυτός αριθμός δεν αντικατοπτρίζει απλώς το ευρύ φάσμα των υφιστάμενων απειλών, αλλά και το πλήθος των ειδών που ζουν στην περιοχή. Εδώ υπάρχουν περισσότερα είδη φυτών από ό,τι σε όλες τις άλλες βιογεωγραφικές περιοχές της Ευρώπης μαζί.

Η διαφοροποίηση του τοπίου είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη εξαιρετικά υψηλού αριθμού ενδημικών ειδών, ορισμένα εκ των οποίων περιορίζονται σε λίγες μόνον τοποθεσίες, όπως η σερατούλα των βράχων *Cheirolophus crassifolius* της Μάλτας, η οποία απαντά μόνον στις ανεμοδαρμένες απόκρημνες βραχώδεις ακτές της Μάλτας, ή ο πανέμορφος ελλέβορος *Helleborus cyclophyllus*, ο οποίος περιορίζεται στα όρη της Ροδόπης, στα σύνορα Ελλάδας-Βουλγαρίας.

Όπως και άλλα είδη στη λεκάνη της Μεσογείου, τα φυτά ανέπτυξαν πολλούς τρόπους για την αντιμετώπιση των αδυσώπητων καυτών καλοκαιριών και των μακρόχρονων περιόδων ξηρασίας. Πολλά ανθίζουν πολύ νωρίς στην αρχή της περιόδου, ώστε να προλάβουν να δώσουν σπόρο προτού ο ήλιος γίνει υπερβολικά ζεστός. Άλλα αναπτύσσουν δερματώδη, αρωματικά φύλλα, τα οποία συμβάλλουν στη μείωση της απώλειας νερού.

Με τόσο πολλά φυτά στην περιοχή, είναι αναμενόμενο να υπάρχει επίσης μεγάλη ποικιλία εντόμων και άλλων ασπόνδυλων. Πολλά έχουν αναπτύξει στενή σχέση με συγκεκριμένα φυτά και εξαρτώνται πλέον πλήρως από την παρουσία των εν λόγω φυτών για την επιβίωσή τους. Για παράδειγμα, η πεταλούδα *Chagaxes jasius* απαντά μόνον εκεί όπου υπάρχουν κουμαριές *Arbutus unedo*, στα φύλλα των οποίων εναποθέτει τα αυγά της. Παρόμοιες σχέσεις έχουν αναπτυχθεί μεταξύ των μυριάδων μελισσών, σφηκών και άλλων σημαντικών επικονιαστών.

Τα περισσότερα ερπετά της Ευρώπης βρίσκονται στην περιοχή της Μεσογείου. Σε αυτά περιλαμβάνονται το σπάνιο σπιτόφιδο *Elaphe situla*, η σαύρα των βράχων της Ιβηρικής *Lacerta monticola* και το παράξενο ευρωπαϊκό γκέκο με δάκτυλα σε σχήμα φύλλων *Phyllodactylus europaeus*.

Φωτογραφία © Andoni Canela

Λυγξ της Ιβηρικής *Lynx pardinus*

Με πληθυσμό μόλις 100–150 ζώων, ο λυγξ της Ιβηρικής είναι το πλέον απειλούμενο με εξαφάνιση θηλαστικό του κόσμου και κινδυνεύει πραγματικά να εκλείψει. Η εντατικοποίηση της γεωργίας και η ανάπτυξη υποδομών, όπως είναι οι νέοι αυτοκινητόδρομοι, μείωσαν και κατακερμάτισαν την περιοχή εξάπλωσής του σε τέτοιον βαθμό ώστε σήμερα να περιορίζεται σε μερικούς απομονωμένους θύλακες, όπως η Sierra de Anducar στη Νοτιοδυτική Ισπανία, η οποία φιλοξενεί μερικά από τα καλύτερα διατηρημένα δάση και εκτάσεις λόχμης της Μεσογείου στην Ιβηρική Χερσόνησο.

Σε αντίθεση προς τον λύγκα της Ευρασίας *Lynx lynx*, ο οποίος είναι σχεδόν διπλάσιος σε μέγεθος, ο μικρόσωμος λυγξ της Ιβηρικής είναι εξειδικευμένος κυνηγός και τρέφεται σχεδόν αποκλειστικά με κουνέλια. Αυτό συντείνει στην εξαφάνισή του. Διαδοχικές επιδημίες της ασθένειας της μυξομάτωσης, και πιο πρόσφατα της αιμορραγικής νόσου των κουνελιών, έπληξαν τους πληθυσμούς κουνελιών τις τελευταίες δεκαετίες, αποδεκατίζοντάς τους και στερώντας από τον λύγκα τη βασική του τροφή.

Όλα απαριθμούνται στην οδηγία για τους οικοτόπους λόγω του ευάλωτου καθεστώτος διατήρησής τους.

Κυρίως, όμως, η Μεσόγειος έχει μεγάλη σημασία για τα αποδημητικά πτηνά. Ο ήπιος χειμώνας, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ήσυχων υγροτόπων και άλλων ενδιαιτημάτων, δημιουργεί ένα ιδανικό καταφύγιο για εκατομμύρια πτηνά που μεταναστεύουν στην περιοχή, ή μέσω αυτής, κάθε χρόνο. Όσο για τη θάλασσα, βρίθει και αυτή από ζωή. Τα δελφίνια και οι θαλάσσιες χελώνες είναι, όπως είναι αναμενόμενο, τα γνωστότερα είδη, υπάρχει όμως και πλήθος άλλων παράξενων και θαυμαστών θαλάσσιων οργανισμών που παραμονεύουν κάτω από τα κύματα. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται η μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*, η οποία διατρέχει μεγάλο κίνδυνο εξαφάνισης.

Χερσοχελώνα (Hermann's tortoise) *Testudo hermanni*

Η χερσοχελώνα (Hermann's tortoise) κατανέμεται από τη Βορειοανατολική Ισπανία έως τη Νότια Γαλλία, τη Δυτική και Νότια Ιταλία, τη Ρουμανία και την Τουρκία. Απαντά επίσης σε ορισμένα νησιά της Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένων των Βαlearίδων, της Κορσικής, της Σαρδηνίας και της Σικελίας. Η χερσοχελώνα διακρίνεται από το όμορφο όστρακό της με μαύρα και κίτρινα σχήματα, το μήκος του οποίου κυμαίνεται από 8 έως 28 εκ. Όπως όλες οι χελώνες, η χερσοχελώνα είναι ιδιαίτερα μακρόβια και ζει 30 έως 50 χρόνια ή και περισσότερο.

Παρότι θεωρείται ότι προτιμά τα αειθαλή δάση βελανιδιάς της Μεσογείου και την πυκνή λόχμη, απαντά ενίοτε σε ξηρά λιβάδια, άγονες πλαγιές λόφων και γεωργικές εκτάσεις. Στο παρελθόν απειλήθηκε από την εκμετάλλευση, αλλά σήμερα ο υπ' αριθμόν 1 εχθρός της είναι η καταστροφή των ενδιαιτημάτων της. Η οικιστική ανάπτυξη, η κατασκευή δρόμων και η αύξηση του τουρισμού στη Νότια Ευρώπη είχαν σημαντικές επιπτώσεις, μειώνοντας και κατακερματίζοντας τους πληθυσμούς τους. Η ελεύθερη καύση αποτελεί επίσης σημαντικό πρόβλημα για το συγκεκριμένο είδος που κινείται πολύ αργά.

Φωτογραφία © Miha Krofel

Χάρτης τόπων του δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου

Ο κατάλογος των τόπων του δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου θεσπίστηκε για πρώτη φορά τον Ιούλιο του 2006, και επικαιροποιήθηκε στη συνέχεια τον Μάρτιο και τον Δεκέμβριο του 2008. Συνολικά, στην περιοχή της Μεσογείου υπάρχουν 2 928 τόποι κοινοτικής σημασίας (TKΣ) βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους και άλλες 999 ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ) βάσει της οδηγίας για τα πτηνά. Συχνά υπάρχει σημαντική αλληλοεπικάλυψη μεταξύ ορισμένων TKΣ και ΖΕΠ, πράγμα που σημαίνει ότι τα αριθμητικά στοιχεία δεν μπορούν να αθροιστούν. Παρ' όλα αυτά, εκτιμάται ότι καλύπτουν μαζί περίπου το 20 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της περιοχής.

Αριθμός τύπων ενδιαιτημάτων στο παράρτημα I και ειδών ή υποειδών στο παράρτημα II της οδηγίας για τους οικοτόπους

Περιοχή	Τύποι ενδιαιτημάτων	Ζώα	Φυτά
Ατλαντικός	117	80	52
Βόρεια	88	70	61
Ηπειρωτική	159	184	102
Αλπική	119	161	107
Παννονική	56	118	46
Στεπική	25	25	14
Μαύρη Θάλασσα	58	79	6
Μεσόγειος	146	158	270
Νήσοι των Μακάρων	38	22	159

Πηγή: Ευρωπαϊκό Θεματικό Κέντρο για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος), <http://biodiversity.eionet.europa.eu>
 — Τα αριθμητικά στοιχεία δεν είναι δυνατόν να αθροιστούν, επειδή πολλά ενδιαιτήματα και είδη απαντούν σε δύο ή περισσότερες βιογεωγραφικές περιοχές.
 — Τα πτηνά του παραρτήματος I της οδηγίας για τα πτηνά δεν περιλαμβάνονται, καθώς δεν κατηγοριοποιούνται ανά βιογεωγραφική περιοχή.

Φωτογραφίες © Bob Gibbons/Natural Image

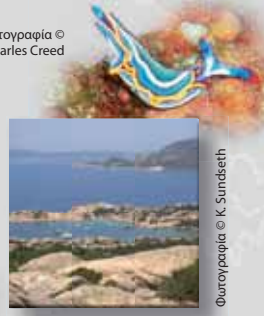
1 Costa Sudoeste

Φωτογραφία © Peter Creed

5 Les Alpilles

Φωτογραφία © Charles Creed

6 Νήσοι La Maddalena

Φωτογραφία © K. Sundseth

Φωτογραφία © Bob Gibbons/Natural Image

Φωτογραφία © Andoni Camela

2 Sierras de Andújar

Φωτογραφία © Michael Clark

3 Duratón Canyon

Φωτογραφία © Luis Jordão

Φωτογραφία © Raúl García Añaz

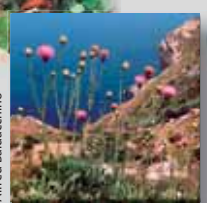
Φωτογραφία © Juan Picca

4 Fomentera

Φωτογραφία © Jordi Serapio

Φωτογραφία © Alfred Balduchimo

7 Απόκρημνες βραχώδεις ακτές του Dingli

Φωτογραφία © LIFE Nature Project

Περιοχή	Αριθ. ΤΚΣ	Συνολική καλυπτόμενη έκταση (km ²)	Καλυπτόμενη χερσαία έκταση (km ²)	% της συνολικής χερσαίας έκτασης	Αριθ. ΖΕΠ	Συνολική καλυπτόμενη έκταση (km ²)	Καλυπτόμενη χερσαία έκταση (km ²)	% της συνολικής χερσαίας έκτασης
Ατλαντικός	2 747	109 684	68 794	8,7	882	76 572	50 572	6,4
Βόρεια	6 266	111 278	96 549	12,0	1 165	70 341	54 904	6,8
Ηπειρωτική	7 475	150 014	135 120	10,8	1 478	147 559	128 432	12,4
Αλπική	1 496	145 643	145 643	39,7	365	93 397	93 397	31,1
Παννονική	756	15 858	15 858	12,3	100	19 965	19 965	17,5
Στεπική	34	7 210	7 210	19,4	40	8 628	8 628	24,4
Μαύρη Θάλασσα	40	10 243	8 298	71,8	27	4 100	3 561	30,8
Μεσογειακή	2 928	188 580	174 930	19,8	999	147 358	142 350	16,0
Νήσοι των Μακάρων	211	5 385	3 516	33,5	65	3 448	3 388	32,3
ΣΥΝΟΛΟ	21 612	655 968	568 463	13,3	5 004	486 571	429 615	10,5

Πηγή: Ευρωπαϊκό Θεματικό Κέντρο για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, <http://biodiversity.eionet.europa.eu>, Οκτώβριος 2008.

- Τα αριθμητικά στοιχεία για τις ΖΕΠ και τους ΤΚΣ δεν είναι δυνατόν να αθροιστούν, καθώς αλληλεπικαλύπτονται σε σημαντικό βαθμό.
- Ορισμένοι τόποι βρίσκονται στα σύνορα δύο περιοχών. Η βάση δεδομένων δεν παρέχει τη δυνατότητα διαίρεσης των τόπων μεταξύ περιοχών. Επομένως, ορισμένοι τόποι μπορεί να προσμετρήθηκαν δύο φορές.
- Το ποσοστό των θαλάσσιων εκτάσεων δεν είναι διαθέσιμο.
- Οι ΖΕΠ δεν επιλέγονται ανά βιογεωγραφική περιοχή.
- Η έκταση της ΖΕΠ για τη στεπική περιοχή υπολογίζεται βάσει των διαθέσιμων δεδομένων ΣΓΠ.

8
Le Cesine

Φωτογραφία © Silvine Moingeon

TKΣ
ΖΕΠ
TKΣ και ΖΕΠ

Χάρτης βασισμένος σε συντεταγμένες τοποθεσιών που παρέσχε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Πανεπιστημίου της Λουβάνη, τμήμα εδαφικών εφαρμογών (SADL), Οκτώβριος 2008

10
Σποράδες

Φωτογραφία © Eleni Tsoutra/MOM

Φωτογραφία © Labros Logothetis

Φωτογραφία © Panos Dendrinos/MOM

Φωτογραφία © www.euros-delta.gr

11
Δέλτα Έβρου

Φωτογραφία © Bob Gibbons/Natural Image

12
Αλυκές Λάρνακας

Φωτογραφία © Markellos Hadjimarkou

9
Λευκά Όρη

Φωτογραφία © Peter Creed

7

Χαρακτηριστική ολάνθιστη μεσογειακή λόχμη στην Ελλάδα © Bob Gibbons/Natural Image

Τύποι ενδιαιτημάτων του δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Μεσογείου

Στην περιοχή της Μεσογείου απαντούν περισσότεροι από τους μισούς τύπους ενδιαιτημάτων που απαριθμούνται στην οδηγία για τους οικοτόπους. Εξ αυτών, 37 απαντούν μόνον στη συγκεκριμένη περιοχή. Ο μεγάλος αυτός αριθμός δεν αντικατοπτρίζει μόνον το θερμό κλίμα, τη γεωλογική πολυμορφία και τη σύνθετη τοπογραφία της περιοχής με πολλές απομονωμένες ζώνες, αλλά και το γεγονός ότι μεγάλο μέρος της περιοχής δεν υπέστη τις καταστροφικές συνέπειες της τελευταίας εποχής των παγετώνων που κάλυψε την Ευρώπη πριν από περίπου 10 000 με 15 000 χρόνια.

Το ήμισυ των χερσαίων εκτάσεων καλύπτεται από δάση και λόχμες. Λόγω των ζεστών και ξηρών συνθηκών, τα μεσογειακά δάση τείνουν να είναι περισσότερο ανοικτά, γεγονός που επιτρέπει την ανάπτυξη πλούσιας υποβλάστησης από λόχμες και θάμνους. Εμφανίζονται

επίσης πολύ μεγαλύτερη ποικιλία ειδών από ό,τι τα δάση των βορειότερων περιοχών.

Στις πεδινές περιοχές κυριαρχούν συνήθως διάφοροι τύποι βελανιδιάς *Quercus* spp., αλλά όσο το υψόμετρο αυξάνεται αρχίζουν να κυριαρχούν οι καστανιές *Castanea sativa* και κωνοφόρα είδη *Abies*, *Pinus*, *Juniperus* και *Taxus* spp.

Όσο για την πανταχού παρούσα μεσογειακή λόχμη, αυτή εμφανίζεται σε διάφορα σχήματα, μεγέθη και ονόματα, όπως λόχμη με σκληρόφυλλη βλάστηση (*matorral*), μακίες, θάμνοι και φρύγανα, ανάλογα με τη θέση της, το έδαφος, τον βαθμό υποβάθμισης, ανθρώπινης χρήσης και σύνθεσης ειδών, αλλά στην πραγματικότητα οι συγκεκριμένοι τύποι ενδιαιτημάτων συχνά συγχωνεύονται μεταξύ τους και σχηματίζουν ένα δαιδαλώδες και εσωτερικά κινητό μωσαϊκό σε ολόκληρο το φυσικό τοπίο.

Το ύψος της λόχμης μπορεί ενίοτε να αποτελέσει ενδεικτικό μέτρο σύγκρισης. Οι μακίες, για παράδειγμα, τείνουν να σχηματίζουν πυκνές και αδιαπέραστες συστάδες ύψους 1 έως 4 μέτρων και χαρακτηρίζονται συνήθως από μικρά δένδρα, όπως η κουμαριά *Arbutus unedo*, ο σχίνος *Pistacia lentiscus*, η αγριελιά *Olea europaea* και η μυρτιά *Myrtus communis* ή, σπανιότερα, ο κέδρος και η δάφνη.

Οι θάμνοι, από την άλλη πλευρά, είναι πιο ανοικτοί και η βλάστηση σπάνια φτάνει έως το ύψος του γονάτου. Εδώ κυριαρχούν περισσότερο φυτά με δερματώδη φύλλα,

Φωτογραφία: © J. Harmeln/UNEP

Εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με ποσειδωνίες

Το θαλάσσιο φυτό *Posidonia oceanica* είναι ενδημικό της Μεσογείου. Σχηματίζει πυκνούς υποθαλάσσιους λειμώνες στον βυθό σε βάθος έως 40 μέτρων. Όπως και οι χερσαίοι λειμώνες, οι εκτάσεις ποσειδωνίας είναι εξαιρετικά πλούσιες σε άγρια ζωή. Παρέχουν ασφαλές καταφύγιο για εκατομμύρια μικροσκοπικούς θαλάσσιους οργανισμούς και αποτελούν ζωτικής σημασίας τόπο αναπαραγωγής για πολλά είδη ιχθύων εμπορικής αξίας.

Οι εκτάσεις ποσειδωνίας διαδραματίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο στην προστασία των ακτών παγιδεύοντας ιζήματα, οξυγονώνοντας το νερό και εμποδίζοντας τη διάβρωση των ακτών. Καθώς αναπτύσσονται μόνον σε πολύ καθαρά νερά, φτωχά σε θρεπτικά στοιχεία, αποτελούν επίσης αξιόπιστο δείκτη της ποιότητας των υδάτων. Ωστόσο, τα φυλλώματά τους που μπορούν να φθάνουν σε μήκος το ένα μέτρο είναι πολύ ευαίσθητα και καταστρέφονται εύκολα από τις αλιευτικές δραστηριότητες, τη ναυσιπλοία αναψυχής, τη βυθοκόρηση, τη ρύπανση και την αφαίρεση άμμου, μεταξύ άλλων. Εκτιμάται ότι σχεδόν το ήμισυ των λειμώνων ποσειδωνίας της Μεσογείου έχουν υποχωρήσει ή εξαφανισθεί τα τελευταία 30 χρόνια περίπου.

Ημιάγονοι στεπικοί λειμώνες, La Serena, Ισπανία © Aixa Sopena. Ένθετη φωτογραφία: Γαλιάντρα © Vince Smith

όπως οι κίστοι *Cistus* spp., και αρωματικές λόχμες, όπως η λεβάντα, το θυμάρι και το δενδρολίβανο, που σκορπίζουν το μεθυστικό τους άρωμα στον αέρα. Τα φρύγανα, τα οποία απαντούν στην ανατολική πλευρά της Μεσογείου, συνήθως κατά μήκος της ακτής, είναι η χαμηλότερη μορφή λόχμης και αποτελείται από ακανθώδεις μάζες που σχηματίζουν θάμνους και πολύ χαμηλές λόχμες που ποικίλλουν από περιοχή σε περιοχή.

Η πολυπλοκότητα της δομής της βλάστησης καθιστά τις θαμνώδεις εκτάσεις της Μεσογείου εξαιρετικά πλούσιες σε άγρια ζωή. Πράγματι, φιλοξενούν ένα πολύχρωμο φάσμα λουλουδιών, όπως τουλίπες, νάρκισσους, κρόκους και άλλα, καθώς και πολλά είδη μελισσοφόρου οφρύος ή ορχιδέασκαθρέφτη. Όλα μαζί συνθέτουν κάθε άνοιξη ένα βραχύβιο αλλά εντυπωσιακό μπουκέτο λουλουδιών.

Οι γεωργικές γαίες και οι λειμώνες καλύπτουν το 40 % της περιοχής και περιλαμβάνουν από μεγάλες εκτάσεις εντατικής καλλιέργειας και ελαιώνες ή οπωρώνες εσπεριδοειδών έως λιγότερο εντατικά ανάμεικτα συστήματα καλλιέργειας. Τα τελευταία αυτά συστήματα σέβονται περισσότερο το φυσικό περιβάλλον και δημιουργούν ένα χαρακτηριστικό σύνολο εναλλασσόμενων ενδιαιτημάτων στο φυσικό τοπίο, το οποίο είναι συνήθως πολύ πλούσιο σε άγρια ζωή.

Ορισμένοι λειμώνες είναι εξαιρετικά ξηροί. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτές τις λιτές ημιάγονες στέπες, οι γεωργοί βρήκαν τρόπους να καλλιεργήσουν βρώμη, κριθή και ρεβιθιές στο πτωχό έδαφος, εναλλάσσοντας τις καλλιέργειές τους σε μεγάλα χρονικά διαστήματα ώστε το έδαφος να μπορεί να ανακτήσει τη γονιμότητά του. Αυτό με τη σειρά του δημιούργησε διάφορα μικροενδιαιτήματα, τα οποία φιλοξενούν πτηνά της στέπας, όπως η μελωδική γαλιάντρα *Melanocorypha calandra* ή η χαμωτίδα *Tetrax tetrax*.

Με εξαίρεση μερικούς μεγάλους ποταμούς, οι περισσότεροι υγρότοποι βρίσκονται κατά μήκος των ακτών. Υπάρχουν διάφορα δέλτα και λιμνοθάλασσες σημαντικού μεγέθους όπως το Coto Donana ή το δέλτα του Έβρου στην Ισπανία, το Camargue στην Γαλλία, τα δέλτα του Νέστου και του Αμβρακικού στην Ελλάδα. Καθένα από αυτά φιλοξενεί πολύ μεγάλο αριθμό πτηνών καθώς και πολλούς σπάνιους και ενδημικούς ιχθύες, αμφίβια και έντομα, όπως λιβελούλες.

Όσο για την ακτογραμμή της Μεσογείου, είναι εξαιρετικά σύνθετη και εμφανίζει μεγάλη ποικιλότητα. Ακόμη και σε μικρή απόσταση μπορεί να εμφανίζει εναλλαγές όπως βραχώδεις ορμίσκους, παραλίες με λευκή άμμο, πίσω από τις οποίες μπορεί να υπάρχουν εκτενείς θίνες, ψηλές απόκρημνες βραχώδεις ακτές ή υπόγειες θαλάσσιες σπηλιές. Οι περιοχές αυτές φιλοξενούν πολλά από τα αναπαραγόμενα θαλάσσια πτηνά, όπως το γεράκι μαυροπετρίτης *Falco eleonorae* ή ο θαλασσοκόρακας *Phalacrocorax aristotelis* ssp. *desmarestii*.

Δάση μεσογειακών πεύκων με ενδημικά μαυρόπευκα

Τα πυκνά αυτά δάση, στα οποία συχνά κυριαρχούν διάφορα υποείδη του μαυρόπευκου *Pinus nigra*, βρίσκονται σε ορεινό επίπεδο στη λεκάνη της Μεσογείου. Αναπτύσσονται σε διάφορα εδάφη, όπως ασβεστολιθικά, δολομιτικά ή ηφαιστειογενή, αλλά η κατανομή τους είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένη. Τα δάση ώριμων μαυρόπευκων δημιουργούν έναν κλειστό θόλο από δένδρα, το ύψος των οποίων ξεπερνά τα 30 μέτρα. Με τον τρόπο αυτό παρέχουν προστασία κατά της διάβρωσης και της καταρακτώδους βροχής σε ένα ευαίσθητο περιβάλλον.

Οι μεγάλοι επίπεδοι θόλοι ώριμων μαυρόπευκων παρέχουν επίσης σε σπάνια ευρωπαϊκά αρπακτικά πτηνά ιδανικούς τόπους για την κατασκευή των φωλεών τους, όπως ο μαυρόγυπας *Aegypius monachus*. Στην Κορσική αποτελούν το μοναδικό ενδιαιτήμα του κορσικοσομπανάκου *Sitta whiteheadi* που είναι ενδημικός του νησιού. Οι κύριες απειλές για τα είδη αυτά είναι η μη βιώσιμη εκμετάλλευση των δασών, η εξάπλωση εξωτικών ειδών, η φυλλόρροια που προκαλούν διάφορα είδη παρασίτων, η υπερβόσκηση και οι πυρκαγιές.

Φωτογραφία: © Bob Gibbons/Natural image

Βόσκηση προβάτων σε dehesas, Extremadura, Ισπανία © Fundación Global Nature

Ζητήματα διαχείρισης στην περιοχή της Μεσογείου

Η περιοχή της Μεσογείου αναφέρεται συχνά ως το λίκνο του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Η κτηνοτροφία, η παραγωγή σιτηρών, η καλλιέργεια οπωροκηπευτικών θεωρούνται ότι ξεκίνησαν εδώ πριν από χιλιάδες χρόνια. Η προέλευση πολλών από τα σημερινά γεωργικά προϊόντα σε ολόκληρο τον κόσμο βρίσκεται επίσης στη περιοχή της Μεσογείου.

Η κριθή, ο σίτος, η βρώμη, η ελιά, το αμπέλι, η αμυγδαλιά, η σουκιά, η χουρμαδιά, η μπιζελιά και άλλα αναρίθμητα οπωροκηπευτικά, καθώς και θεραπευτικά και αρωματικά βότανα, προέρχονται από άγρια φυτά που απαντούν στην περιοχή. Σύμφωνα με τον FAO, η περιοχή της Μεσογείου είναι ένα από τα σημαντικότερα κέντρα προέλευσης καλλιεργούμενων φυτών παγκόσμιας σημασίας.

Η χαμηλή ένταση και ο τοπικός χαρακτήρας των καλλιεργητικών δραστηριοτήτων επιβίωσης επί χιλιετίες είχαν βαθιά επίδραση στο φυσικό τοπίο, δημιουργώντας ένα

σύνθετο μωσαϊκό εναλλασσόμενων ημιφυσικών ενδιαιτημάτων πλούσιων σε άγρια ζωή. Λόγω της κυρίαρχης λοφώδους μορφολογίας του τοπίου, πολλές πλαγιές χρησιμοποιήθηκαν για καλλιέργεια σε αναβαθμίδες. Οι αναβαθμίδες παρέχουν ιδανικό περιβάλλον για την καλλιέργεια οπωροκηπευτικών, καθώς όχι μόνον εμποδίζουν τη διάβρωση του εδάφους, αλλά συμβάλλουν επίσης και στη συγκράτηση του νερού. Τόσο το έδαφος όσο και το νερό είναι πολύτιμοι πόροι σε αυτό το ζεστό και ξηρό κλίμα και διαφυλάσσονται με ζήλο.

Οι αμπελώνες και οι αρχαίοι ελαιώνες εξακολουθούν να αποτελούν επίσης χαρακτηριστικό γνώρισμα του μεσογειακού τοπίου. Τόσο το αμπέλι όσο και η ελιά είναι είδη καλά προσαρμοσμένα σε δύσκολες συνθήκες, στην περιορισμένη άρδευση και στο πτωχό έδαφος. Ορισμένα ελαιόδενδρα ενδέχεται να είναι ηλικίας άνω των 1 000 ετών και εξακολουθούν να παράγουν ελιές, όπως την εποχή της αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης.

Εκεί όπου η γη είναι πιο επίπεδη, καθώς και στις πεδιάδες, αναπτύχθηκαν διάφορες μορφές βιώσιμων συστημάτων αγρο-δασο-ποιμενικής εκμετάλλευσης, τα οποία κάνουν βέλτιστη χρήση των φυσικών πόρων. Τα συστήματα των dehesas και montados στην Ιβηρική Χερσόνησο αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός βιώσιμου πολυλειτουργικού γεωργικού συστήματος, ικανού να παράγει πλήρες φάσμα διαφορετικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Φωτογραφία: © bibuvinoflickr.com

Dehesas και montados στην Ιβηρική Χερσόνησο

Τα dehesas και τα montados της Ισπανίας και της Πορτογαλίας είναι αρχαία αγρο-ποιμενικά συστήματα εκμετάλλευσης, τα οποία επιτυγχάνουν μια ευαίσθητη ισορροπία μεταξύ παραγωγικότητας και διατήρησης της άγριας ζωής. Οι δασώδεις αυτοί βοσκότοποι εξακολουθούν να καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις (50 000–60 000 χλμ.²) της Ιβηρικής Χερσονήσου. Ως πολυλειτουργικά συστήματα γεωργίας μπορούν να παράσχουν ευρεία ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών: σκιά και τροφή για τα ζώα, παραγωγή σιτηρών, ξυλοκάρβουνα και φελλό. Η καλλιέργεια σιτηρών γίνεται εναλλακτικά, ώστε τα πτωχά εδάφη να έχουν την ευκαιρία να ανακτήσουν τη γονιμότητά τους μετά τον πρώτο θερισμό και, κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, τα ζώα μεταφέρονται εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά, χρησιμοποιώντας παλαιά μονοπάτια, στους πλούσιους ορεινούς βοσκότοπους, προκειμένου να ξεφύγουν από την αβάστακτη ζέστη.

Οι δραστηριότητες αυτές έχουν ως αποτέλεσμα μια ιδιαίτερα σύνθετη δομή βλάστησης η οποία, σε συνδυασμό με τη δυναμική διαχείρισή της, παρέχει πλήθος ενδιαιτημάτων και μικροενδιαιτημάτων για την άγρια ζωή. Συκοφάγοι *Oriolus oriolus*, χαλκοκουρούνες *Coracias garrulus* και σαλαπετεινό *Upupa epops* αποτελούν συνηθισμένο θέαμα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Τον χειμώνα προστίθενται χιλιάδες αποδημητικοί λευκοπελαργοί *Ciconia ciconia*, γερανοί *Grus grus* και άλλα πτηνά. Όμως, η πρόοδος της σύγχρονης γεωργίας δημιουργεί πιέσεις σε αυτά τα αρχαία βιώσιμα αγρο-ποιμενικά συστήματα. Πολλά χάνονται σήμερα κάτω από τις αντιτιθέμενες πιέσεις, ήτοι, αφενός, της εγκατάλειψης της γης και, αφετέρου, της εντατικοποίησης της γεωργίας.

Νήσοι La Maddalena, Σαρδηνία © Kerstin Sundseth

Ωστόσο, παρότι η μικρή κλίμακα γεωργία εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε πολλές περιοχές, τα τελευταία 50 χρόνια παρατηρείται μαζική αλλαγή στις γεωργικές πρακτικές σε μεγάλες εκτάσεις της Μεσογείου. Οι αρχαίοι αμπελώνες, οι οπωρώνες και οι ελαιώνες ξεριζώθηκαν για να δώσουν τη θέση τους σε καλλιέργειες φρούτων ή ελαιόδενδρων σε βιομηχανική κλίμακα, και η μεικτή εναλλακτική καλλιέργεια αντικαταστάθηκε από τις εντατικές μονοκαλλιέργειες.

Αυτό δεν προκάλεσε μόνον την απώλεια ενδιατημάτων πλούσιων σε άγρια ζωή, αλλά είχε επίσης σημαντικό κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο σε μεγάλα τμήματα της περιοχής, καθώς πολλοί γεωργοί μικρής κλίμακας αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη γη τους και να αναζητήσουν εργασία αλλού. Την κατάσταση επιδεινώνουν οι καταστροφικές συνέπειες των πυρκαγιών που πλήττουν τακτικά την περιοχή στο τέλος του καλοκαιριού προκαλώντας ανείπωτες βλάβες σε περιουσιακά στοιχεία και στην άγρια ζωή.

Οι σύγχρονες γεωργικές πρακτικές ασκούν επίσης δυσανάλογες πιέσεις στο περιβάλλον μέσω των υψηλών απαιτήσεων τους για χρήση παρασιτοκτόνων, λιπασμάτων και άρδευσης. Περισσότερα από 26 εκατομμύρια εκτάρια γεωργικών εκτάσεων τελούν σήμερα υπό άρδευση στη λεκάνη της Μεσογείου, και σε ορισμένες περιοχές έως 80 % του διαθέσιμου νερού χρησιμοποιείται για άρδευση, πράγμα που συνεπάγεται σοβαρή υπερεκμετάλλευση τόσο των υπόγειων όσο και των επιφανειακών υδάτων.

Οι φυσικοί υγρότοποι, τα δέλτα και άλλοι όγκοι νερού υφίστανται επίσης συστηματική στράγγιση για την εξασφάλιση νερού και γης για τη γεωργία. Ακόμη και σήμερα οι γεωργοί σπάνια πληρώνουν το πραγματικό κόστος του νερού. Η κοινή γεωργική πολιτική φέρει μερίδιο της ευθύνης για την κατάσταση αυτή, καθώς στο παρελθόν επιδότησε την παραγωγή υδροβόρων καλλιεργειών.

Η αύξηση της αστικοποίησης και της ανάπτυξης του τουρισμού συνέβαλε περαιτέρω στη χρόνια έλλειψη νερού. Οι τουρίστες όχι μόνον χρησιμοποιούν νερό στο πλαίσιο της διατροφής και της υγιεινής τους, αλλά οι εγκαταστάσεις αναψυχής, όπως πισίνες, πάρκα νερού και γήπεδα γκολφ, καταναλώνουν επίσης πολύ νερό. Η ισορροπία μεταξύ ζήτησης και διαθεσιμότητας νερού έχει πλέον φτάσει σε κρίσιμο επίπεδο σε πολλές χώρες της Μεσογείου. Εάν η κατάσταση αυτή συνεχισθεί, προβλέπεται ότι έως το 2025 οι μισές από τις χώρες αυτές θα χρησιμοποιούν περισσότερο νερό από όσο μπορεί να αναπαραχθεί με φυσικό τρόπο.

Η ανάπτυξη του τουρισμού είχε επίσης σημαντικό φυσικό αντίκτυπο στις ακτές, με αποτέλεσμα την καταστροφή πολλών πολύτιμων φυσικών ενδιατημάτων και περιοχών άγριας ζωής. Στην περιοχή της Μεσογείου, ο αριθμός των διεθνών τουριστών αυξήθηκε από 58 εκατομμύρια το 1970 σε περισσότερα από 228 εκατομμύρια το 2002, με τη Γαλλία, την Ισπανία και την Ιταλία να αντιπροσωπεύουν μαζί περίπου το 75 % των τρεχουσών εισροών (UNEP, 2005).

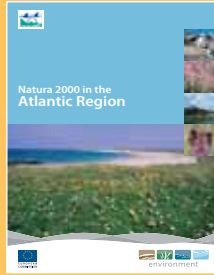
Αυτό με τη σειρά του είχε ως αποτέλεσμα μια παρατεταμένη περίοδο κατασκευών κατά μήκος της ακτής, με την επέκταση ξενοδοχειακών συγκροτημάτων, κατοικιών διακοπών ή πόλεων προς κάθε κατεύθυνση. Το αποτέλεσμα είναι ότι μεγάλο μέρος των ακτών έχει τώρα εξαφανισθεί κάτω από το σκυρόδεμα. Σύμφωνα με το Γαλάζιο Σχέδιο για τη Μεσόγειο, περισσότερο από το ήμισυ της ακτογραμμής ολόκληρης της Μεσογείου μπορεί να εξαφανισθεί κάτω από το σκυρόδεμα έως το 2025 σε σύγκριση με το 40 % που είχε ήδη παρατηρηθεί το 2000.

Αυτή η εξαιρετικά ταχεία ανάπτυξη του τουρισμού και της αστικοποίησης στις παράκτιες περιοχές, σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη των γεωργικών πρακτικών μικρής κλίμακας, δημιουργεί τεράστιες πιέσεις στην πλούσια βιοποικιλότητα της περιοχής. Οι πιέσεις αυτές είναι πιθανό να συνεχισθούν, εκτός εάν επέλθουν σημαντικές αλλαγές πολιτικής τις επόμενες δεκαετίες.

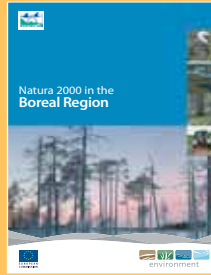

Φωτογραφία © K. Sundseth

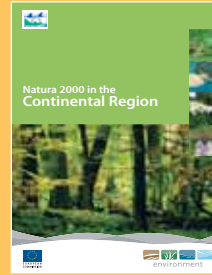
Στην ίδια σειρά:

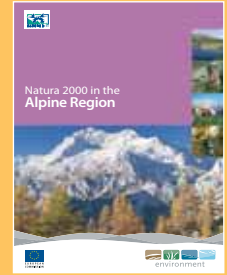
Το δίκτυο Natura 2000 στην **περιοχή του Ατλαντικού**

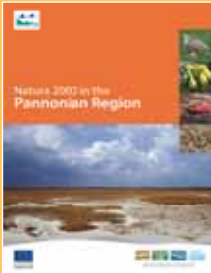
Το δίκτυο Natura 2000 στην **αρκτική περιοχή**

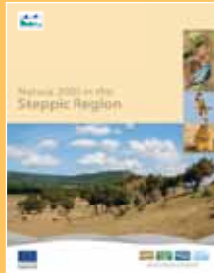
Το δίκτυο Natura 2000 στην **ηπειρωτική περιοχή**

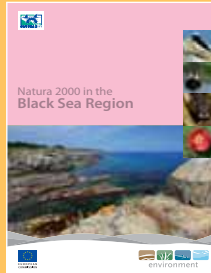
Το δίκτυο Natura 2000 στην **αλπική περιοχή**

Το δίκτυο Natura 2000 στην **παννονική περιοχή**

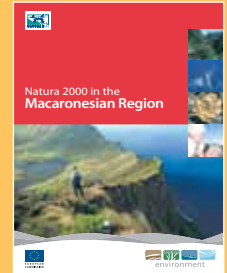
Το δίκτυο Natura 2000 στη **στεπική περιοχή**

Το δίκτυο Natura 2000 στην **περιοχή της Μαύρης Θάλασσας**

Το δίκτυο Natura 2000 στην **περιοχή της Μεσογείου**

Το δίκτυο Natura 2000 στην **περιοχή των Νήσων των Μακάρον**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει εννέα βιογεωγραφικές περιοχές, καθεμία εκ των οποίων διαθέτει το δικό της χαρακτηριστικό μείγμα βλάστησης, κλίματος και γεωλογίας. Οι τόποι κοινοτικής προστασίας επιλέγονται ανά περιοχή βάσει εθνικών καταλόγων που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη για τη συγκεκριμένη περιοχή. Η εργασία στο επίπεδο αυτό διευκολύνει τη διατήρηση ειδών και τύπων ενδιαιτημάτων που τελούν υπό παρόμοιες φυσικές συνθήκες σε μια σειρά χωρών, ανεξάρτητα από πολιτικά και διοικητικά όρια. Σε συνδυασμό με τις ζώνες ειδικής προστασίας που καθορίζονται βάσει της οδηγίας για τα πτηνά, οι τόποι κοινοτικής σημασίας που επιλέγονται για κάθε βιογεωγραφική περιοχή συνθέτουν το οικολογικό δίκτυο Natura 2000, το οποίο εκτείνεται και στις 27 χώρες της ΕΕ.

